

Таким чином, ще однією цінністю освіти, яка впливає на соціальний розвиток, має вважатися її активне сприяння гармонізації взаємовідносин між людьми за рахунок підвищення рівня їхньої вихованості, інтелігентності й толерантності. Отже, цінності освіти виступають потужними джерелами як матеріального, так і духовного розвитку суспільства, затвердженню ідеалів людяності, культури, взаємної довіри та взаємодопомоги.

Список використаної літератури

1. Бабаєв В.М., Пономарьов О.С., Пазиніч С.М., Заветний С.О. Соціальне пізнання: монографія; за заг. ред. О.С. Пономарьова. Харків : ХНУМГ імені О.М. Бекетова, 2014. 320 с.
2. Талер Р. Поведінкова економіка. Чому люди діють ірраціонально і як отримати з цього вигоду; пер з англ. 3-тє вид. Київ : Наш Формат, 2022. 464 с.
3. Філософський словник соціальних термінів; за ред. В.П. Андрущенка. Харків : Корвін, 2002. 672 с.

СТРЕЛЬНИКОВ Віктор Юрійович

д.пед.н., проф., Полтавська академія неперервної освіти
імені М.В. Остроградського, (Україна, м. Полтава)

ФІЛОСОФСЬКО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ПОБУДОВИ СИСТЕМИ ТРЕНІНГІВ І КУРСІВ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ УЧИТЕЛІВ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НИМИ ДУХОВНОГО РОЗВИТКУ УЧНІВ

Апробація системи тренінгів і курсів підвищення кваліфікації учителів для забезпечення ними духовного розвитку учнів була проведена автором у 2003-2023 роках на базі більше ста двадцяти закладів середньої і фахової передвищої освіти. Зміст програм системних авторських тренінгів і курсів підвищення кваліфікації педагогів опубліковані нами у періодичних виданнях, зокрема, «Освіта. Технікуми. Коледжі» [3, с. 14–17], «Імідж сучасного педагога» [2, с. 49–53; 4, с. 21–24], модульному посібнику для слухачів авторських тренінгів і курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників «Сучасні технології навчання і методики викладання дисциплін» [1], матеріалах різноманітних наукових і науково-методичних конференцій [5, с. 101–104] та ін. Тепер дослідимо філософсько-педагогічні аспекти побудови системи тренінгів і курсів підвищення кваліфікації учителів для забезпечення ними духовного розвитку учнів, базуючись на особливостях навчання і підвищення кваліфікації дорослих.

Особливостями підвищення кваліфікації дорослих професіоналів є такі:

а) слухачі курсів, тобто педагоги закладів середньої і фахової передвищої освіти, твердження організаторів підвищення кваліфікації у закладі неперервної освіти не приймають «на віру», необхідним для них є чітка логіка кожного твердження чи надання їм можливості проаналізувати ситуацію самим щодо, наприклад, забезпечення ними духовного розвитку учнів, керуючись процесом мислення, логікою та етапами аналізу;

б) потреба у підвищенні кваліфікації у слухачів курсів виникає найчастіше разом з потребою перебудови власного досвіду забезпечення духовного розвитку учнів у зв'язку з вимогами Нової української школи, з яким слухач курсів вже зустрівся, або з позитивними прикладами успішності у цій сфері колег; практична спрямованість системи тренінгів і курсів підвищення кваліфікації учителів, полегшує завдання їх організатора, з одного боку, а з іншого боку, їх ускладнює, оскільки для досягнення поставленої у ході підвищення кваліфікації мети необхідна серйозна корекція наявної у слухачів курсів парадигми професійного педагогічного мислення;

в) перебування на тренінгах і курсах підвищення кваліфікації часто продиктоване можливістю просто змінити буденне життя, обмінятися інформацією, наприклад, щодо забезпечення духовного розвитку учнів.

Система тренінгів і курсів підвищення кваліфікації учителів для забезпечення ними духовного розвитку учнів містить: а) процесуальний; б) управлінський; в) результативний компоненти.

Процесуальний компонент орієнтований на групові форми підвищення кваліфікації, спільну діяльність. Щодо урахування індивідуальних особливостей дорослих, він означає створення позитивної мотивації підвищення кваліфікації, потреби й інтересу до процесу забезпечення духовного розвитку учнів. Поряд із традиційними методами занять, таких як лекції і семінари, доцільними є ділові ігри, моделювання й аналіз практичних ситуацій, вирішення професійних завдань засобами тренінгів і курсів підвищення кваліфікації учителів для забезпечення ними духовного розвитку учнів. Принципова відмінність запропонованих тренінгів і курсів з підвищення кваліфікації полягає в тому, що учитель вивчає навчальний матеріал не як пасивний відтворювач, репродуктор отриманої інформації, а як науковець, дослідник, який перетворює власну пізнавальну діяльність в усвідомлену.

Включення управлінського компонента дає змогу розглядати процес підвищення кваліфікації як рефлексивне управління:

– вимогами до педагога-користувача системою тренінгів і курсів підвищення кваліфікації учителів для забезпечення ним духовного розвитку учнів;

– змістом як інформацією про теорію й алгоритми забезпечення духовного розвитку учнів;

– відпрацюванням і розвитком умінь учителів щодо практичного забезпечення духовного розвитку учнів.

Результативний компонент визначає ефективність системи тренінгів і курсів підвищення кваліфікації учителів, пропонуючи відповідні критерії і показники. Рівні підготовки вчителя до забезпечення духовного розвитку учнів діагностуються різними способами контролю: вхідного, експрес-контролю, етапного, підсумкового, самоконтролю, взаємоконтролю. Визначаються критерії підготовки вчителя до забезпечення духовного розвитку учнів, його власного духовного розвитку як особистості, індивідуального стилю педагогічної діяльності, рівня володіння системою забезпечення духовного розвитку учнів, розглядаючи ці критерії підготовки вчителя до забезпечення духовного розвитку учнів як структурно-функціональні компоненти системи тренінгів і курсів підвищення кваліфікації учителів.

Власне зміст системи тренінгів і курсів підвищення кваліфікації учителів для забезпечення ними духовного розвитку учнів враховував завдання реформування освіти на засадах Нової української школи, базувався на модульному підході. Використання цього підходу у проектуванні змісту інформації про компоненти системи тренінгів і курсів підвищення кваліфікації учителів дозволяє диференціювати зміст тренінгів і курсів шляхом групування модулів. Це забезпечує розробку тренінгів і курсів підвищення кваліфікації у трьох варіантах – повному, скороченому і поглибленому, залежно від потреб слухачів курсів. Вони мають можливість вибирати самостійно той варіант, який їх влаштовує і відповідає початковому рівню їхньої підготовки щодо забезпечення духовного розвитку учнів та пропонує індивідуальний темп підвищення кваліфікації й освоєння означеної програми.

Вибір альтернативних програм тренінгів і курсів підвищення кваліфікації та їх модулів проводиться на основі й за результатами тестового оцінювання рівня початкових знань і анкетування слухачів курсів. Програми тренінгів і курсів підвищення кваліфікації учителів коректуються для кожної групи слухачів курсів з урахуванням пропозицій і замовлень як вчителів, так і їхніх керівників. Так створюється середовище, у якому відбувається спільна діяльність, спілкування, розвиваються позитивні емоційні і ділові відносини, духовні ціннісні орієнтації. Особлива увага надається самостійній роботі слухачів курсів, що забезпечує розвиток їхніх духовних творчих можливостей.

Список використаної літератури

1. Лебедик Л.В., Стрельников В.Ю., Стрельников М.В. Сучасні технології навчання і методики викладання дисциплін: Навчально-методичний посібник для слухачів курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти. Полтава : АСМІ, 2020. 303 с. URL : <http://dSPACE.pnpu.edu.ua/handle/123456789/15703>
2. Лосева Наталія, Стрельников Віктор. Розвиток готовності педагогічних працівників до самовдосконалення на основі короткотермінових курсів-тренінгів. Імідж сучасного педагога. 2020. № 1 (190). С. 49–53. URL : <http://isp.poippo.pl.ua/article/view/194128>
3. Стрельников В.Ю. Авторські курси як форма підвищення кваліфікації викладачів. Освіта. Технікуми. Коледжі : навчально-методичний журнал. 2017. № 1,2 (42). С. 14–17.
4. Стрельников В.Ю. Досвід проведення авторських курсів у Полтавському університеті економіки і торгівлі. Імідж сучасного педагога. 2017. № 8 (177). С. 21–24. URL : <http://isp.poippo.pl.ua/article/view/121662/117141>
5. Стрельников В.Ю. Управління професійним розвитком педагогічних працівників закладів фахової передвищої освіти в умовах короткотермінових курсів підвищення кваліфікації. Актуальні проблеми управління освітою і навчальними закладами: зб. наук. пр. ; за заг. ред. Л. А. Мартинець. Вип. 3. Ч. 1. Особливості управління навчальним закладом у сучасній системі освіти. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. С. 101–104. URL : <http://japon.donnu.edu.ua/issue/view/302>